

Vurderinger rundt rammen, mellomoppgjøret 2019

1. april 2019

Vurdering

NHO har, i forståelse med LO, lagt vekt på følgende utviklingstrekk i økonomien:

- ✓ Norsk økonomi er nå inne i en moderat konjunkturoppgang. Fastlands-BNP økte med 2,2 prosent i 2018, og Statistisk sentralbyrå (SSB) anslår veksten til 2,4 prosent i år.
- ✓ Etter oljenedturen har sterk økning i oljepengebruken, lave renter og bedret konkurransevne gitt viktig drahjelp til norsk økonomi. Penge- og finanspolitikken vil gi mindre drahjelp fremover. Styringsrenten vil økes videre og offentlige budsjetter er lagt om i nøytral retning.
- ✓ Det *internasjonale konjunkturoppsvinget* ventes å fortsette, men vekstratene er avtakende. I fjor vokste globalt BNP med 3,6 prosent, som er høyere enn gjennomsnittet de siste ti år, i år anslår OECD en vekst på 3,3 prosent. Veksten hos Norges 25 viktigste handelspartnere anslås av OECD til 1,8 prosent i 2019, ned fra 2,4 prosent i fjor. Usikkerheten rundt vekstanslagene har økt den siste tiden, og veksten kan bli svakere enn anslått. På den annen side vil sammensetningen av veksten peke mot høyere vekst i norsk eksport fremover.
- ✓ De fleste prognoser for norsk økonomi viser litt høyere veksttakt i år enn i fjor. Aktivitetsveksten vil ventelig trekkes opp av høyere vekst i fastlandseksporten og bedriftsinvesteringene, mens moderat vekst i husholdningenes etterspørsel antas å dempe oppgangen.
- ✓ Samlet sett ventes *etterspørselen rettet mot norsk industri* å ta seg opp i inneværende år. Petroleumsinvesteringene antas å øke markert, for deretter å flate ut. Et noe svakere internasjonalt vekstbilde trekker i motsatt retning.
- ✓ *Produktiviteten* i industrien falt med 0,3 prosent i 2018 ifølge tall fra SSBs foreløpige nasjonalregnskap. For tiåret 2008-2017 sett under ett har produktivitetsveksten i norsk industri vært på 1,8 prosent årlig, 0,1 prosentpoeng sterkere enn produktivitetsveksten hos handelspartnerne.
- ✓ *Bytteforholdet for tradisjonelle varer* ble bedret med 0,7 prosent i 2018. For varer og tjenester eksklusive olje og gass ble bytteforholdet bedret med 0,2 prosent i fjor. I tiåret 2009-2018 har dette bytteforholdet blitt svekket.
- ✓ *Den kostnadmessige konkurransevnen*, målt ved relative timelønnskostnader for alle ansatte i industrien i felles valuta, ble bedret med 1,1 prosent i 2018. Svakere handelsveid krone bidro med 0,5 prosentenheter og lavere lønnskostnadsvekst i Norge enn i konkurrentlandene bidro med 0,6 prosentenheter.
- ✓ Industriens driftsresultat falt ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall fra 27,5 milliarder i 2017 til 17,5 milliarder i 2018. Driftsresultatet avtok i de fleste industribransjer. Mye av dette kan forklares av at prisene på innsatsfaktorer økte mer enn produsentprisene, blant annet som følge av sterk prisvekst på energibruk. I tillegg opplevde leverandørene til oljeindustrien fortsatt press på marginene. I verkstedsindustrien var driftsresultatet i fjor negativt.

- ✓ Driftsresultatet kan variere betydelig fra år til år. Over tid skal imidlertid fordelingen av verdiskapingen i industrien til lønnskostnader og driftsresultat være rimelig stabil, i tråd med frontfagsmodellen. Slik har det også vært historisk. Lønnskostnadsandelen (lønnskostnader i prosent av netto faktorinntekt) er ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall beregnet til nærmere 90 prosent i industrien i 2018. Denne andelen er om lag 8 prosentpoeng høyere enn gjennomsnittsnivået de siste 20 årene.
- ✓ På arbeidsmarkedet fortsetter veksten i sysselsettingen. SSB forventer 1,2 prosent sysselsettingsvekst i år, mot 1,5 prosent i fjor. Også NHOs medlemsbedrifter i industrien svarer at de vil øke sysselsettingen. Det ventes også vekst i sysselsettingsandelen. Arbeidsledigheten ventes imidlertid bare å avta litt.
- ✓ Antall ledige stillinger økte med vel 8 prosent i 2018. I Norges Banks regionale nettverk har kapasitetsutnyttningen tiltatt, mens andelen bedrifter som melder om knapphet på arbeidskraft var uendret fra november i fjor til februar i år. I NHOs medlemsbedrifter har andelen som svarer at manglende tilgang på kvalifisert arbeidskraft er et stort problem på kort sikt vært tilnærmet uendret de siste fire kvartalene. I industrien er andelen bedrifter som svarer bekreftende på dette lavere enn for øvrige næringer. Også i SSBs statistikk over omfanget av ledige stillinger sett i forhold til ønsket sysselsetting ligger industrien lavere enn for alle næringer samlet.
- ✓ Årslønnsveksten i hele økonomien ble på 2,8 prosent i fjor, tilsvarende den anslåtte økonomiske rammen i frontfaget. Årslønnsveksten ble også 2,8 prosent for industriarbeidere og industrifunksjonærer. I industrien samlet i NHO-området ble årslønnsveksten 2,6 prosent i 2018, 0,2 prosentpoeng høyere enn året før. Struktureffekter trakk samlet lønnsvekst i industrien ned. Variasjonen mellom de store forhandlingsområdene var liten.

Samlet sett peker forhold i realøkonomien i retning av noe høyere lønnsvekst i 2019 enn i 2018, mens foreløpige tall for lønnsomheten i industrien og et svakere og mer usikkert internasjonalt bilde trekker i motsatt retning.

Ramme

På bakgrunn av vurderinger gjort av NHO, i forståelse med LO, anslås årslønnsveksten i industrien samlet i NHO-området til 3,2 prosent i 2019. Av dette bidrar overhendet med 1,1 prosentpoeng for industriarbeidere og 1,4 prosentpoeng for industrifunksjonærer. For industriarbeidere i NHO-området er bidraget fra tariff tilleggene beregnet til 0,8 prosentpoeng. Resterende bidrag til årslønnsveksten i industrien som helhet er anslått glidning. Denne omfatter blant annet garantitillegg og tekniske tillegg, strukturendringer og lønnsvekst fra lokale forhandlinger.

Lokale lønnsforhandlinger skal baseres på de fire kriterier, bedriftens økonomi, produktivitet, framtidsutsikter og konkurransevne. Det er viktig at alle grupper tilpasser seg den rammen som det er enighet om i frontfaget.